

Motion till riksdagen 2005/06:Sk385

av Jan Lindholm och Ulf Holm (mp)

Alkohol

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att Sverige snarast för att skydda folkhälsan ensidigt återinför införselregler för alkohol på den nivå som gällde före det svenska EU-medlemskapet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att alkoholens allvarliga hot mot folkhälsan skall användas som huvudsakligt argument om Sveriges beslut om införselbegränsning ifrågasätts.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att kraftfulla insatser för att minska alkoholens skadeverkningar ger större intäkter än kostnader för samhället.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om behovet av ökad aktivitet när det gäller alkoholkontroller i trafiken.²
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om behovet av ökad aktivitet när det gäller bekämpande av brottslighet där alkohol är involverad.²
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om uppföljning av de totala samhällsekonomiska effekterna av de föreslagna åtgärderna.¹

¹Yrkandena 3 och 6 hänvisade till SoU.

²Yrkandena 4 och 5 hänvisade till JuU.

Fel! Okänt namn på

Inledning

Kostnaderna för landets kommuner och landsting ökar kraftigt. Vi för ofta en debatt om dessa kostnader och har som mål att klara en ekonomi i balans. Bakom de kommunala prioriteringarna gömmer sig ofta stora mänskliga lidanden. Det handlar om allt från barn som inte får den utbildning och uppväxt de borde ha rätt till i en välfärdsstat till de gamla som inte får möjlighet att komma ut i friska luften eller få den omvårdnad de önskar. Inget civiliserat samhälle kan välja bort vare sig barnen eller de gamla och vi anstränger oss i kommunsektorn till det yttersta att i konkurrens med alla andra pockande behov klara dessa grundläggande verksamheter.

Denna motion har inte för avsikt att behandla alla de grupper som av olika orsaker inte får det utrymme de förtjänar utan behandlar enbart de problem som har koppling till alkohol, dess användning och de därav nödvändiga åtgärderna. Det innebär inte att vi på något vis nedvärderar andra gruppers behov, utan det är en eftergift för formerna. Att vår avstamp är ett kommunperspektiv beror på att vi med vår långa erfarenhet från kommunal verksamhet känner oss mer som kommunalpolitiker än som riksdagsledamöter.

Problemet

Om kommunsektorn hade haft en outtömlig kassakista skulle det vara möjligt att med en ständigt växande arsenal av åtgärder möta de problem som alkoholen förorsakar. Även om så var fallet skulle allt det lidande som alkoholen förorsakar inte kunna lindras mer än marginellt.

Våld i hemmen har ofta koppling till bruk av alkohol. Trafikolyckor är till viss del knutna till alkohol. I många av de senaste årens uppgörelser med tillhyggen som ibland slutat med att människoliv utplånats har alkohol spelat en viktig roll. Alkohol är även en inkörsport till andra droger. Tredje part och anhöriga får ofta stora sociala och ekonomiska problem och på olika sätt livslånga störningar förutom de rent fysiska skador som kan förekomma. Detta innebär stora inkomstbortfall för samhället, förutom de kostnader som vård och rättsfrågorna innebär. Det görs olika uppskattningar av hur stor påverkan alkoholen har på samhället, såväl i ekonomiska termer som i förlorad livskvalitet för innevanarna. Otrygghet är en av många parametrar som är svåra att mäta varför uppskattningarna tenderar att stanna på olika nivåer, kanske beroende på vilka som utför analysen. Vi vill därför inte påstå att vissa nivåer skulle vara sanna utan vill enbart påpeka att det handlar om stora belastningar för samhället som helhet.

Vägval

De studier som finns kring beteenden och effekter av åtgärder runt om i världen är ganska samstämmiga. Att minska bruket av alkohol är nödvändigt om man skall minska konsekvenserna av alkoholanvändning. Kunskap har liten effekt när det gäller att nå dit. Reklam har däremot visat sig effektivt när det gäller att öka bruket, vilket kan tyckas motstridigt. Kanske tydliggör det dock skillnaden mellan reklam och information.

Forskningen är samstämmig i att tillgänglighet är det överlägset effektivaste sättet att påverka bruket av alkohol. Höga priser, korta öppettider och kontroll har effekt. Risken att bli ertappad är även den ganska funktionell om den kopplas till åtgärder som är påtagliga. Tydlig alkoholkontroll med indragning av körkort och böter påverkar användningen av alkohol i trafiken. Tyvärr har inte polisen idag de resurser den skulle behöva för att bedriva en tillräckligt omfattande kontrollverksamhet.

Sverige har varit framgångsrikt när det gäller att bedriva en politik som begränsar problemen med alkohol och vi borde ha arbetat på att bli än bättre i stället för att som de senaste åren överlämna detta politikområde allt mer åt marknaden. Marknaden klarar nämligen inte av att räkna in alkoholens alla kostnader i sina kalkyler.

Åtgärder

Trots det svenska EU-medlemskapet och de därtill hörande reglerna för varors fria rörlighet finns det utrymme för att pröva ett återinförande av tidigare gällande införselbestämmelser. Det är rimligt att Sverige prövar att med hänvisning till artikel 30 (konsoliderad Niceversion) hävda rätten till kvantitativa begränsningar för att skydda folkhälsan.

Det är viktigt att agera snabbt. Helt nya beteenden håller på att utvecklas och blir svårare att bemöta ju längre det får fortgå. Att använda skyddet av folkhälsan är inte bara betydelsefullt utifrån möjligheterna att senare vinna den process som självklart skulle bli följd av ett återinförande av kraftigt sänkta införselnivåer, utan det är även viktigt som motiv för det opinionsarbete som regeringen måste initiera.

Det är viktigt att samhället på alla sätt visar att frågan är viktig. Det räcker inte med skärpt kontroll för att hävda lägre införselnivåer. Alkoholkontroller i trafiken måste samtidigt öka liksom kontroll av olaglig alkoholhantering, exempelvis inom restaurangnäringen och annan brottslighet relaterad till alkohol.

Ett resultat av en kraftsamling kring alkoholpolitiken blir naturligt att skatteintäkterna ökar. Konsumtionen kommer inte att minska i samma omfattning som det åtminstone är möjligt att minska privatinförsel, smuggling och illegal produktion. Det är möjligt att den intäktsökningen överstiger kostnaderna för att hävda en införselbegränsning. På några års sikt är det otvivelaktigt så att

Fel! Okänt namn på

vinsterna överstiger kostnaderna. Det kan dock vara svårt att bevisa detta eftersom de stora vinsterna bl.a. består i alla de insatser som kommunsektorn inte behöver vidta på grund av missbruksproblematik. Det är därför önskvärt att regeringen tar initiativ till en studie som följer frågan och samlar in sådan kunskap att det blir möjligt att redovisa effekterna för samhällets totala ekonomi av den förändring i alkoholbeteende som en restriktivare alkoholpolitik troligen leder till.

Visst får restriktioner kritik, men det finns inga förlorare utan enbart vinnare om konsumtionen av alkohol kan minska.

Stockholm den 29 september 2005

Jan Lindholm (mp)

Ulf Holm (mp)